

**Andrzej Gołembnik, Dariusz
Makowski, Marek
Mierosławski, Zbigniew Polak**

**Pułtusk, woj. ciechanowskie. Gród i
zamek**

Informator Archeologiczny : badania 14, 166-167

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PULTUSK
woj. ciechanowskie
Gród i zamek

PP Pracownie Konserwacji
Zabytków
Pracownia Archeologiczno-
Konserwatorska
Oddział Warszawa

Badania prowadził mgr Andrzej Gotembnik /autor sprawozdania/, mgr Dariusz Makowski, mgr Marek Mierosławski, mgr Zbigniew Polak, Finansował WKZ w Ciechanowie. Piąty sezon badań, Osada i grodzisko /XII-XIV w./.

W sezonie zimowym 1979/80 prace skoncentrowano w wykopie LX, gdzie w warstwach nasypowych tworzących rdzeń wzgórza wykonano trzy sondáže, o łącznej powierzchni 20 m². W trakcie prac ustalono, iż w tej części dziedzica miąższość warstw nasypowych wynosi ca 100 m. Poniżej zalega warstwa osadnicza, w której natrafiono na fragment zabudowania drewnianego wzniesionego w technice wieńcowej na zrąb. Miąższość tej warstwy ca 40 cm. Posadowiona jest na warstwach calcowych zalegających na poziomie ca 250 cm powyżej obecnego lustra wody rzeki Narew. Niewielka ilość materiału zabytkowego, głównie ceramiki, pozwala wstępnie datować tę warstwę na 2 połowę XII wieku.

Na wschodnim stoku wzgórza rozpoczęto prace w wykopie III C o wymiarach 40 x 4 metry. Celem tych prac było odsłonięcie reliktyw architektury drewnianej wschodniego krańca grodu wraz z ustaleniem charakteru konstrukcji obronnych, zasięgu pierwotnego wzgórza oraz ustalenia głębokości fosy. Podczas prac stwierdzono, iż w tej części fortyfikacje grodowe zniwelowane zostały. aż po strop nasypu piaskowego tworzącego wypiętrzenie okalające plateau centralne. Uchwycono kąt nachylenia pierwotnego stoku zakłóconego wkopem pod XVII-wieczny mur oporowy opasujący tę część wzgórza. Problem głębokości fosy pozostaje otwarty. Prace wykopaliskowe u podnóża stoku wstrzymano z powodu zbyt wysokiego poziomu wód gruntowych.

Na dziedzińcu zamkowym rozpoczęto prace wykopaliskowe w wykopie XI. Wykop ten o powierzchni 130 m², zlokalizowany w północno-zachodniej części dziedzica, łączy wykopy I i VII /Informator Archeologiczny 1978, s.244/. Jest częścią wielkiego wykopu eksplorowanego po zarysie nowo projektowanych piwnic. Z uwagi na napięte terminy inwestycji, warstwy związane z funkcjonowaniem murowanej rezydencji zdjęte zostały mechanicznie. Podobnie jak w innych rejonach dziedzica, na poziomie ca 180 cm poniżej obecnego poziomu użytkowego odsłonięto warstwy kulturowe nasycone znaczną ilością reliktyw drewnianej architektury grodowej. W roku bieżącym zdjęto trzy poziomy osadnicze których miąższość warstw, ich charakter ustalone zostały w wykopach I i VII. Znaczna powierzchnia nowego wykopu pozwoliła na określenie zasad rozplanowania przestrzennego tej części grodu. Odsłonięto północną ulicę okrężną oraz zabudowę orientowaną wg jej

przebiegu, określając zasięg parceli, sposób organizowania jej zabudowy, konstrukcyjne rozwiązania obiektów wolnostojących i tych które tworzą zwarte gospodarstwa. Zasada rozplanowania przestrzennego w eksplorowanych poziomach jest wspólna. Ulega zmianie, podobnie jak w innych wykopach, w kolejnym, czwartym poziomie, którego górne, destrukcyjne warstwy odsłonięto z końcem sezonu. W trakcie ich eksploracji natrafiono na ułamki cegieł oraz drobne fragmenty polewanych naczyń kamionkowych. Materiał zabytkowy, uzyskiwany w trakcie tegorocznych prac, nie zmienił przyjętych wcześniej ram chronologicznych dla poszczególnych poziomów osadniczych.

Materiał zabytkowy i dokumentacja wykopaliskowa znajduje się w pomieszczeniach pracowni w Futusku i w Warszawie.

Prace wykopaliskowe kontynuowane.

RACIAŻ, gm. Tuchola
woj. bydgoskie

Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii

Badania prowadziła Pomorska Ekspedycja Archeologiczna UŁ. Sprawozdanie opracował mgr Maciej Trzciański. Finansował Uniwersytet Łódzki oraz Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy. Dwunasty sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne /XIII w./ - stolica kasztelanii.

Badaniami objęto północno-wschodnią część grodziska. Zakończyły one całkowitą eksplorację wnętrza grodu. Przestrzeń wykopów obejmowała północną część wału oraz majdanu grodu /powierzchnia wykopów wynosiła 212,5 m²/. Wyniki tegorocznych prac potwierdziły podobnie, jak w latach ubiegłych dwufazowość obwarowań grodu, uchwytaną w dwóch warstwach pożarowych, które należy wiązać z r.1256 i przełomem XIII/XIV w. - około 1300. W warstwie odpowiadającej ostatniej fazie istnienia grodu uchwycono ślady po konstrukcjach drewnianych /skrzyniowych/ oblepianych na zewnątrz gliną. Stały one na nasypie ziemnym, który z kolei zalegał bezpośrednio na nasypie z pierwszej fazy istnienia grodu.

Na południe od wału, w bezpośredniej jego bliskości odsłonięto pozostałości po dwóch obiektach gospodarczych typu magazynowego. Drewniane konstrukcje ścian budynków oblepione były warstwą gliny. Jeden z obiektów posiadał wysunięty na majdan przedsionek. Warstwy odkrytych obiektów zawierały przepalone ziarna zbóż, fragmenty żaren kamiennych, brązowy trzewik pochwy miecza, nożyce żelazne, przęślik gliniany, fragmenty kości zwierzęcych oraz ułamki ceramiki z III okresu wczesnego średniowiecza.

Badania będą kontynuowane w roku przyszłym.